

Teaching Strategy of Paragraph Writing with the Four-Square Method

Thanachaporn Phumpachart^{1*}

¹ Faculty of Education, Ramkhamheang University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: thanachaporn.p21@ru.ac.th

ABSTRACT

The purpose of this article is to explain and apply the Four-Square method to paragraph writing. All kinds of writing have to organize their ideas so that readers may understand the main point or essential material in line with the desired communication goals. A strong basis in paragraph writing helps students to build paragraphs with unity, coherence, and completeness in line with the assigned framework. It has four steps: 1) figuring out the main idea of the paragraph, 2) giving details or reasons to back it up, 3) going into more detail about each section, and 4) summarizing or connecting ideas. These learning exercises help students build effective paragraphs through their basic knowledge of paragraph writing, which forms the basis for generating different kinds of written work in line with national curriculum requirements.

Keywords: The Four-Square, Paragraph Writing, Thai Language Subject

กลวิธีการสอนเขียนย่อหน้าด้วยวิธีโฟร์สแควร์

ธนพร พุ่มชาติ^{1*}

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: thanachaporn.p21@ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนย่อหน้าตาม กลวิธี Four-Square งานเขียนทุกประเภทผู้เขียนจะต้องนำเสนอความคิดของตนเองเป็นตอน ๆ เพื่อให้ผู้อ่านจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร หากผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้การเขียนย่อหน้าที่ดีแล้วจะช่วยให้สามารถสร้างย่อหน้าที่มีเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารภาพตามโครงเรื่องที่กำหนด กลวิธี Four-Square มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดหัวข้อหลักของย่อหน้า 2) การให้รายละเอียดหรือเหตุผลสนับสนุน 3) การขยายเนื้อหาในแต่ละช่อง และ 4) การสรุปหรือข้อความเชื่อมโยง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้การเขียนย่อหน้าและสามารถสร้างย่อหน้าอย่างสมบูรณ์เป็นพื้นฐานในการสร้างงานเขียนรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดเป็นคุณภาพของผู้เรียนตามหลักสูตรระดับชาติ

คำสำคัญ: วิธีโฟร์สแควร์, การเขียนย่อหน้า, วิชาภาษาไทย

© 2025 JAE: Journal of Applied Education

บทนำ

เมื่อมนุษย์รู้จักคิดค้น คิดค้น และคิดหาวิธีการแสดงออกทางความคิดด้วยวิธีการต่าง ๆ ภาษาจึงเป็นเครื่องมือของมนุษย์ที่ใช้สื่อสารทางความคิดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน การสื่อสารในยุคแรกเป็นการร้อง การเล่า หรือแสดงท่าทางประกอบเพื่อสื่อสารก่อนจะบันทึกเป็นลายลักษณ์ เมื่อวิทยาการต่าง ๆ ก้าวหน้าขึ้น มนุษย์จึงเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารยุคดิจิทัลที่ข้อมูลต่าง ๆ สื่อสารถึงกันอย่างรวดเร็วและเป็นวงกว้าง ผู้ส่งสารจะต้องเลือกใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ สื่อความหมายได้ชัดเจน กระชับ และสละสลวย ส่วนผู้รับสารจะต้องเลือกรับข้อมูลต่าง ๆ ผ่านกระบวนการทางปัญญา เพื่อทำความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2562) ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงต้องพัฒนาทักษะของผู้ส่งสารและผู้รับสาร เพื่อนำไปใช้สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การเขียนเป็นทักษะการส่งสารที่สำคัญ เนื่องจากผู้ส่งสารจะต้องนำเสนอความรู้ ความคิด ประสบการณ์ต่าง ๆ โดยนำเสนอความคิดเป็นตอน ๆ ให้ผู้อ่านเข้าใจชัดเจน เรียกว่า ย่อหน้า การแบ่งย่อหน้าช่วยให้ผู้เขียนกำหนดขอบข่ายเนื้อหาและนำเสนอความคิดสำคัญได้ตรงประเด็น ไม่วกวน สัมพันธ์กันจนจบเรื่อง และยังทำให้อ่านง่าย เข้าใจง่าย และยังได้พักสายตาอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561); จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2562; วัลยา ช่างขวัญยืน, 2565) การเขียนทุกประเภทจะขาดย่อหน้าไม่ได้ เนื่องจากงานเขียนประกอบด้วยย่อหน้าหลาย ๆ ตอนที่แสดงความคิดสำคัญของผู้เขียนที่ต้องการนำเสนอในเรื่องนั้น ๆ ดังที่ เปลื้อง ณ นคร (2516) กล่าวว่า การเขียนเรียงความโดยปราศจากย่อหน้าไม่ได้ เพราะเรียงความเรื่องหนึ่งย่อมมีเนื้อหาความสำคัญหลาย ๆ ตอนรวมกันเป็นเรื่อง ด้วยเหตุนี้ ย่อหน้าจึงช่วยให้ผู้เขียนสามารถนำเสนอความคิดได้ตามที่ต้องการและตรงตามวัตถุประสงค์

การฝึกเขียนย่อหน้าควรเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา เพราะช่วยให้สร้างย่อหน้าที่ดีในการเขียนเล่าเรื่องและเขียนเรียงความ หากผู้เรียนไม่ได้รับการฝึกฝนอาจเกิดปัญหาการลำดับความคิดไม่ถูกต้อง การเชื่อมโยงความคิดไม่สัมพันธ์กัน ทำให้ไม่เกิดความต่อเนื่อง การนำเสนอแนวคิดไม่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง (กลุ่มงานผลิตและพัฒนาครูมืออาชีพและประเมินผล, 2567) หากปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการพัฒนาหรือส่งเสริมอาจทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียบเรียงความคิดและเชื่อมโยงข้อความ ซึ่งส่งผลให้การเขียนเรียงความไม่ประสบผลสำเร็จ (อาทิตยา ทองแสน และคณะ, 2567) และพบปัญหาการใช้คำ การสะกดการันต์ การใช้ประโยค และการใช้เครื่องหมายวรรคตอนจากการเขียนเล่าเรื่องจากประสบการณ์ของผู้เรียนระดับ

มัธยมศึกษา (บุญญาพร ทองจันทร์, 2560) หากปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นไม่ได้รับการแก้ไขจะส่งผลกระทบต่อความสามารถของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงศธร สุรินทร์ และสรินยา สุภัทรานนท์ (2567) ที่พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ขาดองค์ประกอบของย่อหน้า คัดลอกข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ใช้ทำเนียบทางภาษาไม่เหมาะสม และการใช้ไวยากรณ์ผิดรูปแบบ ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่า หากผู้เรียนขาดการฝึกเขียนย่อหน้าตั้งแต่พื้นฐานในระดับประถมศึกษา ก็ทำให้เกิดปัญหาด้านการเขียนขั้นสูงในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาต่อไป

การศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาทำให้ทราบว่า นักวิชาการหลายท่านให้ความสนใจที่จะนำวิธีการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาการเขียนย่อหน้าที่มีผลต่อการเขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ เช่น ลัดคนสิริ ภัทรกุลวิศาล และคณะ (2562) เลือกใช้แผนที่ความคิด นัทธมน จันทร์ใส และวิไลภรณ์ วิชญาวัฒน์ (2564) ใช้เทคนิค CIRC ร่วมกับแผนที่ความคิด แต่ วราจกณาศรีบุญเพ็ง และคณะ (2565) จัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานร่วมกับแผนที่ความคิด ต่อมา กวินภพ นพมาศนิรันดร์ และคณะ (2567) ใช้การเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน และสมชาย ทุนมาก และคณะ (2567) จัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังร่วมกับแบบฝึกทักษะที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

การนำเสนอข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นักวิชาการพยายามหาแนวทางที่จะสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อหน้าเพื่อนำไปสู่การเขียนสื่อสารอย่างมีคุณภาพ อย่างไรก็ตามหากผู้เขียนนำเสนอแนวทางที่เคยทำมาแล้วในบทความนี้ก็คงจะซ้ำรอยเดิม บทความนี้จึงขอนำเสนอทางเลือกแก่ครูภาษาไทยและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาความสามารถด้านการเขียนย่อหน้า คือ The Four-Square Method

The Four-Square Method เป็นกลวิธีสอนเขียนระดับพื้นฐานเหมาะสำหรับนำไปพัฒนาความสามารถด้านการเขียนสื่อสารแก่ผู้เรียนทุกระดับชั้น จุดเด่นของวิธีนี้คือการนำกรอบสี่เหลี่ยมมาช่วยให้ผู้เขียนสามารถจัดระเบียบความคิดและเนื้อหาให้สัมพันธ์กันตลอดทั้งเรื่อง ขั้นตอนดำเนินการเริ่มจากกำหนดหัวข้อหรือประเด็นหลักไว้ตรงกลาง จากนั้นสร้างความคิดหลัก และให้รายละเอียดความคิดหลักในแต่ละกรอบให้ชัดเจน เมื่อเสร็จแล้วทบทวนและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ วิธีนี้เหมาะสำหรับนำไปฝึกเขียนจากภาพ บัตรคำ ผูกประโยคให้เป็นย่อหน้า จากนั้นจึงเริ่มด้วยการเขียนบรรยาย เขียนเล่าเรื่อง เรียงความ แสดงความคิดเห็น เขียนรายงาน (Gould & Burke, 2010)

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธี Four-Square เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาการเขียนรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา พบว่า กลวิธี Four-Square นำไปใช้แก้ปัญหาการเขียนบรรยาย (Tampubolon & Tampubolon, 2022) การเขียนเรื่องเล่า (Hardi & Kebenaran, 2019) การเขียนเรียงความ (Muh, Mulyani & Nurwahida, 2022) และการเขียนบันทึก (Utami, Roesellaningtias & Rosiana, 2024) จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า กลวิธี Four-Square เป็นวิธีการที่สามารถช่วยแก้ปัญหาการนำเสนอใจความหรือข้อมูล ลำดับเนื้อหาของเรื่องได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนมีความสามารถด้านเขียนสื่อสารและเกิดเจตคติต่อการเขียนของผู้เรียนอยู่ในระดับดีขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงนำเสนอการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธี Four-Square เพื่อแสดงความเชื่อมโยงระหว่างการเขียนย่อหน้าและการเขียนเรียงความเป็นตัวอย่างแก่ผู้สนใจต่อไป

สาระการเขียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระที่ 2 การเขียนมาตรฐานการเรียนรู้ 2.1 “ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ” (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) เพื่อเป็นเป้าหมายปลายทางของตัวชี้วัดในแต่ละชั้นปี และช่วงชั้นปีที่สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียน “ควรรู้อะไรและทำอะไรได้” ระบุไว้ในคุณภาพผู้เรียนระดับประถมศึกษาไว้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) ดังนี้

1. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

มีทักษะในการคัดลายมือเต็มบรรทัด เขียนบรรยาย บันทึกประจำวัน เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการ และมีมารยาทในการเขียน

2. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำแต่งประโยคและเขียนข้อความตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ข้อความที่ชัดเจนเหมาะสมใช้แผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียนเขียนเรียงความ ย่อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่าง ๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นว่า การเขียนสื่อสารจึงเป็นคุณภาพของผู้เรียนที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตร ผู้สอนจึงต้องนำไปออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร รายละเอียดประเภทการเขียนสื่อสารที่ปรากฏในหลักสูตรในภาพ 1

ภาพที่ 1 ประเภทการเขียนสื่อสารที่ปรากฏในหลักสูตร

พื้นฐานความรู้สำหรับเขียนย่อหน้า

เครื่องมือสำคัญในการเขียนสื่อสาร คือ ย่อหน้า เนื่องจากผู้เขียนจะนำเสนอความคิดหรือประเด็นสำคัญในแต่ละย่อหน้าจนจบเรื่อง ความรู้เรื่องย่อหน้าจำเป็นต่อผู้เรียนที่เริ่มฝึกเขียน จนสามารถเขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ผู้เรียนจึงต้องทำความเข้าใจหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความหมายของย่อหน้า

ย่อหน้าเป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นความคิดของผู้เขียนที่ปรากฏในแต่ละย่อหน้า นักวิชาการให้ความหมายการเขียนย่อความไปในทิศทางเดียวกันสรุปได้ว่า ย่อหน้า หมายถึง ข้อความที่ผู้เขียนนำเสนอความคิดสำคัญหรือใจความสำคัญเพียงประเด็นเดียว เพื่อนำมารวมกันเป็นงานเขียนเรื่องนั้น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561; ชนกวพร อังศุวิริยะ, 2560; ปริมาภรณ์ ลิ้มปิติเสถียร, 2561; จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2562)

2. ลักษณะของย่อหน้าที่ดี

ลักษณะย่อหน้าที่ดีมี 3 ประการ (ปริมาภรณ์ ลิ้มปิติเสถียร, 2561; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561; วัลยา ช่างขวัญยืน, 2565) ดังนี้

2.1 มีเอกภาพ หมายถึง ย่อนำนั้นจะต้องกล่าวถึงเรื่องเดียว หรือมีความคิดสำคัญเพียงประการเดียว หรือนำเสนอเพียงประเด็นเดียว การนำเสนอความคิดสำคัญในแต่ละย่อหน้าจะต้องกำหนดชัดเจนและมีขอบเขตจำกัดเพียงประการเดียว

2.2 มีสัมพันธภาพ หมายถึง ย่อนำนั้นจะต้องจัดลำดับความคิดเพื่อนำเสนอประโยคหลักและประโยคขยายความให้มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกันทั้งภายในย่อหน้า และระหว่างย่อหน้า การนำเสนอความคิดสำคัญในแต่ละย่อหน้าจะต้องพิจารณาว่าประโยคใดควรนำเสนอก่อนหรือหลัง อาจใช้คำเชื่อมหรือกลุ่มคำเชื่อม เพื่อแสดงความสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน

2.3 มีสารัตถภาพ หมายถึง ย่อหน้านั้นจะต้องนำเสนอความคิดสำคัญที่เป็นสาระมากกว่าความคิดเห็นอื่นที่มีความสมบูรณ์และชัดเจนของประโยคใจความสำคัญ การนำเสนอความคิดสำคัญในแต่ละย่อหน้าในแต่ละย่อหน้าจะต้องสร้างประโยคใจความสำคัญโดยคำนึงถึงตำแหน่งของใจความสำคัญเพื่อเน้นย้ำให้เด่นชัด

การสร้างย่อหน้าให้มีความสมบูรณ์ทั้งเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพ ผู้สอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอทั้งบูรณาการภายในสาระหรือบูรณาการรายอื่นไปพร้อมกัน นอกจากนี้จะต้องตรวจแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างย่อหน้าให้มีความสมบูรณ์แก่ผู้เรียน เพื่อฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจึงจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเขียนย่อหน้าที่มีความสมบูรณ์

3. กระบวนการสร้างย่อหน้า

การสร้างย่อหน้าเป็นความท้าทายของผู้เริ่มฝึกเขียนหรือผู้เขียนขาดการฝึกเขียนอย่างสม่ำเสมอ การทำความเข้าใจกระบวนการสร้างย่อหน้าจะช่วยให้ผู้เขียนสร้างย่อหน้าที่ดีได้ ผู้เขียนสังเคราะห์กระบวนการสร้างย่อหน้า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561; วัลยา ช่างขวัญยืน, 2565) ได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก คือ กำหนดเรื่องที่เขียน เป็นการเลือกประเด็น หัวข้อ หรือเรื่องที่ต้องการเขียน โดยผู้สอนจะต้องกระตุ้นด้วยคำถามเพื่อให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อเรื่องและความคิดหลักที่ตนเองมีความรู้ มีความสนใจ หรือจากประสบการณ์ของตนเองที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการเขียน

ขั้นที่สอง คือ สร้างประโยคใจความสำคัญ เป็นการนำหัวข้อเรื่องหรือความคิดหลักมาแปลความเพื่อสร้างประโยคใจความสำคัญให้ครอบคลุมความคิดสำคัญ โดยผู้เขียนจะนำชื่อเรื่องหรือความคิดหลักมาแปลความให้เป็นประโยคใจความสำคัญที่สมบูรณ์ กล่าวคือ ประโยคใจความสำคัญจะไม่นิยมเขียนเป็นคำ วลี หรือประโยคไม่จบกระแสความ ควรเขียนเป็นประโยคสามัญ ประโยครวม ประโยคซ้อน หรือประโยคบอกเล่า

ขั้นที่สาม คือ สร้างประโยคขยายความ เป็นการสร้างประโยคมาสนับสนุนหรือขยายความประโยคใจความสำคัญในย่อหน้าให้ชัดเจน โดยผู้เขียนจะต้องสร้างประโยคเพื่อนำมาใช้สนับสนุนข้อมูลหรืออธิบายความประโยคใจความสำคัญที่สร้างขึ้น ทั้งนี้ผู้เขียนจะต้องศึกษาวิธีการขยายความประโยคใจความสำคัญทั้ง 5 วิธี เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจรายละเอียดในแต่ละย่อหน้าได้ชัดเจน ประโยคที่นำมาขยายความจะต้องมีข้อมูลหรือเนื้อหาสอดคล้องกับประโยคใจความสำคัญ

ขั้นตอนที่สี่ คือ เรียบเรียงเป็นย่อหน้า เป็นการร่างย่อหน้าแต่ละย่อหน้า เพื่อให้ผู้เรียนฝึกสร้างย่อหน้าให้มีความสมบูรณ์ทั้งเนื้อหาและองค์ประกอบของย่อหน้า ขั้นนี้ผู้สอนอาจจะต้องคอยกระตุ้นและให้กำลังใจ คอยให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนให้สามารถนำข้อมูลที่สร้างไว้ในขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 มาเรียบเรียงเป็นร่างย่อหน้าอาจจะต้องใช้เวลานานพอสมควรตามความสามารถของผู้เรียน

ขั้นตอนสุดท้าย คือ ทบทวนและตรวจแก้ไขให้สมบูรณ์ เป็นการทบทวนร่างย่อหน้าอีกครั้ง อาจจะมีการแลกเปลี่ยนงานเขียนย่อหน้ากับเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อตรวจแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อพัฒนางานเขียนย่อหน้าให้สมบูรณ์ ระหว่างการแลกเปลี่ยนงานเขียนตรวจนี้ ผู้สอนจะต้องคอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับประเด็นที่ใช้พิจารณางานเขียน เพื่อให้ผู้เขียนทุกคนทำความเข้าใจอย่างกระจ่างเพื่อเป็นแนวทางเดียวกัน เมื่อเสร็จสิ้นแล้วให้นำส่งงานเขียนคืนเพื่อนร่วมชั้นเรียน จึงจัดทำฉบับสมบูรณ์

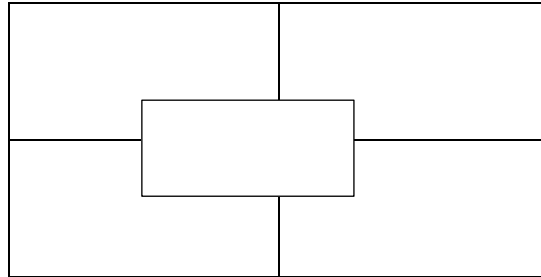
การเขียนย่อหน้าเป็นความสามารถพื้นฐานที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรุปรายงานเขียนรูปแบบต่าง ๆ ได้ การนำเสนอพื้นความรู้เกี่ยวกับย่อหน้าข้างต้นเป็นสิ่งที่ผู้สอนสมควรมองข้ามที่จะต้องอธิบายให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจย่อหน้าลักษณะของย่อหน้า ตำแหน่งของย่อหน้า เพื่อนำไปสู่การสร้างย่อหน้าให้ได้อย่างสมบูรณ์ในหัวข้อถัดไป

แนวการสอนตามกลวิธี Four-Square

Four-Square เป็นกลวิธีสอนเขียนระดับพื้นฐานเหมาะสำหรับนำไปพัฒนาความสามารถด้านการเขียนให้แก่ผู้เรียนระดับพื้นฐาน จุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดระเบียบความคิดและเนื้อหาให้สัมพันธ์กันตลอดทั้งเรื่อง จุดเด่นสำคัญคือการใช้กรอบสี่เหลี่ยมช่วยให้อธิบายความคิดในการนำเสนอเนื้อหาในงานเขียนรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้อาจมีการ

ตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เขียนสามารถจัดระเบียบความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาในงานเขียนได้อย่างสมบูรณ์ (Gould & Burke, 2010)

การสร้างกรอบสี่เหลี่ยมเป็นประเด็นสำคัญของกลวิธี Four-Square เพราะกรอบสี่เหลี่ยมที่สร้างขึ้นจะนำไปใช้จัดระเบียบความคิดของผู้เรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียน ผู้สอนอาจจะให้ผู้เรียนสร้างกรอบสี่เหลี่ยมเองหรือกำหนดมาให้ขึ้นอยู่กับความสะดวกและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เริ่มจากการเตรียมกระดาษขนาด A4 แบ่งออกเป็น 4 ช่อง เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้การเขียนต่อไป แสดงรายละเอียดในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบสี่เหลี่ยม Four-Square (ปรับจาก: Gould & Burke, 2010)

เมื่อผู้เขียนสร้างกรอบสี่เหลี่ยมเสร็จแล้ว ลำดับต่อไปควรศึกษาขั้นตอนของกลวิธี Four-Square มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างกรอบ Four-Square การแบ่งกระดาษออกเป็นสี่ส่วนเท่า ๆ กัน โดยมีช่องตรงกลาง ซึ่งจะใช้สำหรับหัวข้อหลักหรือใจความสำคัญของการเขียน ช่องกลางนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดหลักที่นักเรียนจะพัฒนาต่อไปในแต่ละช่อง 2) เติมแนวคิดในแต่ละช่อง การกำหนดแนวคิดในแต่ละช่องทั้ง 4 ด้านรอบช่องกลาง นักเรียนจะเขียนแนวคิดหรือประเด็นรองที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อหลักในช่องกลาง แต่ละช่องควรมีประเด็นที่สนับสนุนหรือเสริมแนวคิดหลัก เช่น ความคิดรอง ข้อสนับสนุน หรือรายละเอียดที่ช่วยอธิบายหัวข้อ 3) เพิ่มรายละเอียดเพิ่มเติม การให้นักเรียนคำอธิบายหรือรายละเอียดในแต่ละช่องเพิ่มเติม เพื่อเสริมให้ประเด็นนั้นชัดเจนและแข็งแกร่งมากขึ้น ขั้นตอนนี้จะช่วยพัฒนาความคิดและขยายเนื้อหาสำหรับแต่ละประเด็น และ 4) เขียนบทสรุปหรือข้อสรุป การที่นักเรียนได้กรอกแนวคิดในแต่ละช่องครบถ้วนแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการเขียนบทสรุปหรือสรุปเนื้อหาทั้งหมด เพื่อให้การเขียนมีความสมบูรณ์และครบถ้วน โดยการสรุปควรเชื่อมโยงความคิดทั้งหมดเข้าด้วยกัน (Gould & Burke, 2010)

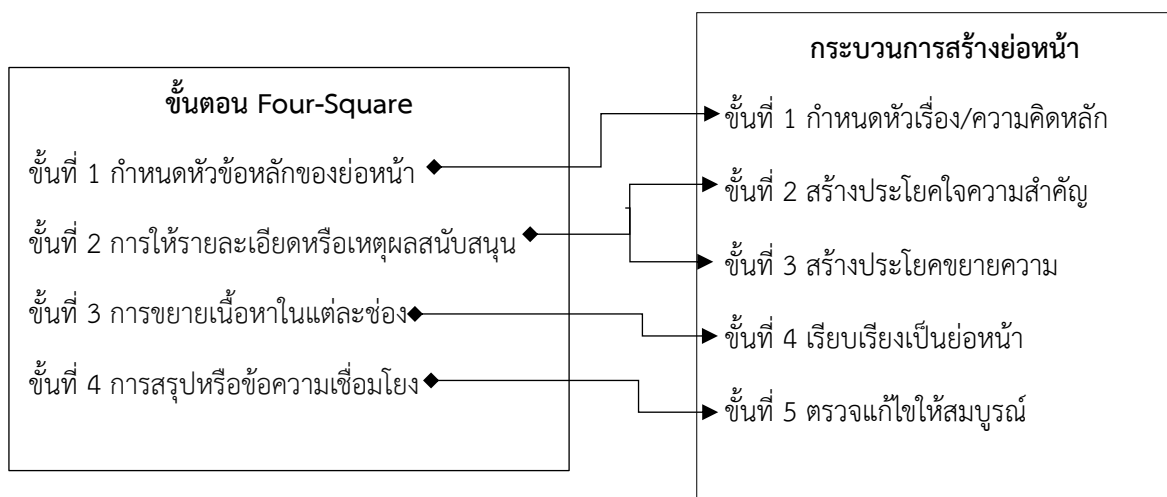
จากขั้นตอนของกลวิธี Four-Square ข้างต้น ผู้เขียนจึงประยุกต์เพื่อนำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาได้ทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดหัวข้อหลักของย่อหน้า ในช่องกลางของ Four-Square นักเรียนสามารถเขียนใจความหลักหรือประเด็นสำคัญของย่อหน้านั้น เช่น ข้อความสั้น ๆ ที่บอกถึงหัวข้อหลักที่ต้องการสื่อ
2. การใส่รายละเอียดหรือเหตุผลสนับสนุนในแต่ละช่องทั้งสี่ด้าน นักเรียนจะใส่แนวคิดหรือประเด็นรองที่สนับสนุนหรืออธิบายหัวข้อหลัก ซึ่งอาจเป็นข้อมูลสนับสนุน หลักฐาน หรือเหตุผลที่จะเสริมให้เนื้อหาชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. การขยายเนื้อหาในแต่ละช่อง สามารถใส่รายละเอียดเพิ่มเติมในแต่ละช่องเพื่อขยายความคิด หรือเพิ่มเติมข้อมูลที่ทำให้ประเด็นรองชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การเขียนย่อหน้าไม่สั้นหรือไม่กระจัดกระจาย
4. การสรุปหรือข้อความเชื่อมโยง เมื่อกรอกแนวคิดในแต่ละช่องเสร็จแล้ว สามารถเขียนบทสรุปหรือประโยคเชื่อมโยงท้ายย่อหน้า เพื่อให้เนื้อหามีความต่อเนื่องและสมบูรณ์

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่มีการนำกลวิธี Four-Square ไปพัฒนาและแก้ปัญหาการเขียนของนักเรียน เช่น Muh, Agus and Wijaya (2022) นำไปพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า วิธีการเขียน Four-Square ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความของนักศึกษาในด้านการจัดระเบียบความคิดในงานเขียนเรียงความ ขณะที่ Hasanah et al. (2023) นำไปใช้พัฒนาความสามารถในการกำหนดเนื้อหาในงานเขียน พบว่า วิธีการเขียน Four-Square ช่วยให้นักเรียนสามารถกำหนดเนื้อหาอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การเรียบเรียงเนื้อหาในงานเขียน ต่อมา

Karimah (2023) นำวิธีการดังกล่าวไปพัฒนาทักษะการเขียนพรรณานักเรียนประถม พบว่า วิธีการเขียน Four-Square ช่วยให้นักเรียนสามารถเขียนพรรณนาโดยให้รายละเอียดข้อมูลของเนื้อหาในแต่ละย่อหน้าได้อย่างสมบูรณ์ และ Rina, Puji and Utami (2024) นำไปพัฒนาการเขียนเรื่องเล่า ผลสรุปจากวิจัยที่กล่าวมาทำให้ทราบ กลวิธี Four-Square ช่วยปรับปรุงทักษะการเขียนเรื่องเล่าและทำให้นักเรียนมีคะแนนหลังการทดสอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับก่อนการทดสอบ

การศึกษาสาระสำคัญของแนวการสอนตามกลวิธี Four-Square และกระบวนการสร้างย่อหน้า แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนของกลวิธี Four-Square และกระบวนการสร้างย่อหน้าที่จะสามารถช่วยแก้ไขและพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อหน้าจนนำไปสู่การสร้างงานเขียนรูปแบบต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ แสดงรายละเอียดในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนของกลวิธี Four-Square กับกระบวนการสร้างย่อหน้า

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นการเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนของวิธี Four-Square และกระบวนการสร้างย่อหน้าที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตาม การนำวิธี Four-Square ไปประยุกต์ใช้จัดการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ครูผู้สอนควรอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดังกล่าวให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับภาพกรอบสี่เหลี่ยมแต่ละช่องมีหน้าที่อะไร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และครูสอนดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนจึงนำขั้นตอนของ Four-Square มาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเรียงความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 การออกแบบการเรียนรู้การเขียนย่อหน้าตามกลวิธี Four-Square

ขั้นตอน Four-Square	จุดประสงค์การเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
ขั้นที่ 1 กำหนดหัวข้อหลักของย่อหน้า	นักเรียนกำหนดหัวข้อเรื่องและความคิดหลักได้	1. ผู้สอนกระตุ้นด้วยคำถามเพื่อให้ผู้เรียนบอกความสนใจหรือความประทับใจที่มีต่อสิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรื่องหรือหัวข้อที่จะเขียนตามความสนใจ 2. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อหรือเรื่องที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการเขียน และกำหนดความคิดหลักที่สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องที่ต้องการเขียน	พิจารณาความสอดคล้องและเหมาะสมหัวเรื่องและความคิดหลักของเรื่องที่ต้องการเขียน

ตารางที่ 1 การออกแบบการเรียนรู้การเขียนย่อหน้าตามกลวิธี Four-Square (ต่อ)

ขั้นตอน Four-Square	จุดประสงค์การเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
ขั้นที่ 2 การให้รายละเอียดหรือเหตุผลสนับสนุน	1. นักเรียนเลือกรูปแบบย่อหน้าเพื่อกำหนดตำแหน่งประโยคใจความสำคัญได้ 2. นักเรียนสร้างประโยคใจความสำคัญจากความคิดหลักได้	1. ผู้สอนยกตัวอย่างการนำความคิดหลักจากหัวข้อเรื่องที่ต้องการเขียนมาแปลความให้เป็นประโยคใจความสำคัญเพื่อสาธิตเป็นตัวอย่างในการสร้างประโยคใจความสำคัญ 2. ผู้เรียนฝึกนำความคิดหลักมาแปลความให้เป็นประโยคใจความสำคัญโดยเขียนเป็นประโยคที่สมบูรณ์ เช่น ประโยคสามัญ ประโยครวม ประโยคซ้อน หรือประโยคบอกเล่า ทั้งนี้ ประโยคใจความสำคัญจะไม่นิยมเขียนเป็นคำ วลี หรือประโยคไม่จบกระแสความ หรือประโยคคำถาม 3. ผู้สอนอธิบายรูปแบบย่อหน้า และตำแหน่งของประโยคใจความสำคัญที่ปรากฏในการเขียนย่อหน้า เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกรูปแบบย่อหน้าให้สอดคล้องกับตำแหน่งของประโยคใจความสำคัญของเรื่องที่ต้องการนำเสนอในเนื้อหา 4. ผู้เรียนอ่านทบทวนประโยคใจความสำคัญอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง	พิจารณาความถูกต้องของประโยคใจความสำคัญ รูปแบบย่อหน้า และตำแหน่งประโยคใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า
ขั้นที่ 3 การขยายเนื้อหาในแต่ละช่อง	1. นักเรียนเลือกวิธีการขยายประโยคใจความสำคัญได้ 2. นักเรียนสร้างประโยคขยายความสอดคล้องกับวิธีการขยายประโยคใจความสำคัญได้	1. ผู้สอนอธิบายวิธีการขยายประโยคใจความสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจแนวทางการสร้างประโยคขยายความแต่ละวิธี 2. ผู้เรียนเลือกวิธีขยายความประโยคใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า และสร้างประโยคขยายความให้สอดคล้องกับแต่ละวิธี 3. ผู้เรียนอ่านทบทวนเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของประโยคขยายความที่สร้างขึ้นในแต่ละย่อหน้าอีกครั้ง	พิจารณาความเหมาะสมของประโยคขยายความกับวิธีการขยายประโยคใจความสำคัญ

ตารางที่ 1 การออกแบบการเรียนรู้การเขียนย่อหน้าตามกลวิธี Four-Square (ต่อ)

ขั้นตอน Four-Square	จุดประสงค์การเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	การประเมินผล
ขั้นที่ 4 การสรุปหรือ ข้อความเชื่อมโยง	1. นักเรียนสร้างย่อหน้าที่ดี ได้ 2. นักเรียนประเมินงาน เขียนของผู้อื่นได้	1. ผู้สอนอธิบายลักษณะย่อหน้าที่ดี เพื่อ เป็นแนวทางให้ผู้เรียนนำข้อมูลจาก ขั้นตอนที่ 3 มาร่างย่อหน้าให้สมบูรณ์ทั้ง เนื้อหาและองค์ประกอบของย่อหน้า 2. ผู้เรียนนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 มา เรียบเรียงให้เป็นย่อหน้าที่สมบูรณ์ 3. ผู้เรียนอ่านทบทวนและตรวจแก้ไข ร่างย่อหน้าที่สร้างอีกครั้ง 4. ผู้สอนอธิบายเกณฑ์การพิจารณา งานเขียนย่อหน้า เพื่อเป็นแนวทางในการ ประเมินงานเขียนของเพื่อนร่วมชั้นเรียน 5. ผู้เรียนทั้งชั้นเรียนประเมินงานเขียน ของเพื่อนตามเกณฑ์การให้คะแนน และ ให้คำแนะนำหรือให้ข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์ต่องานเขียนของผู้อื่น 6. ผู้เรียนนำข้อเสนอแนะจากเพื่อนมา ปรับแก้งานเขียนย่อและจัดทำฉบับ สมบูรณ์	พิจารณาสมบรูณ์ย่อหน้าโดยใช้ เกณฑ์การให้คะแนน scoring rubric

จากข้อมูลตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลวิธี Four-Square สามารถช่วยให้นักเรียนเขียนย่อหน้าได้ เริ่มจากขั้นที่ 1 กำหนดหัวข้อหลักของย่อหน้า ผู้เรียนสามารถกำหนดหัวข้อเรื่องและความคิดหลักในงานเขียนได้จากการที่ครูกระตุ้นด้วยคำถามให้คิดเพื่อเปิดโอกาสให้กำหนดหัวข้ออย่างอิสระ ส่วนขั้นที่ 2 การให้รายละเอียดหรือเหตุผลสนับสนุน ผู้เรียนสามารถเลือกรูปแบบย่อหน้าเพื่อกำหนดตำแหน่งประโยคใจความสำคัญ เพื่อนำไปสู่การสร้างประโยคใจความสำคัญจากความคิดหลัก ขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องศึกษารูปแบบและตำแหน่งของประโยคใจความสำคัญเพื่อสร้างเป็นประโยคใจความสำคัญตามความคิดหลักและหัวข้อที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 1 ขั้นนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถลำดับความคิดอย่างต่อเนื่องไม่วกวน ส่วนขั้นที่ 3 การขยายเนื้อหาในแต่ละช่อง ขั้นนี้ผู้เรียนสามารถขยายเนื้อหาในแต่ละช่องกล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องสร้างประโยคขยายเพื่อสนับสนุนประโยคใจความสำคัญ เพื่อทำให้ข้อความในแต่ละย่อหน้าสมบูรณ์ สุดท้ายขั้นที่ 4 การสรุปหรือข้อความเชื่อมโยง ขั้นนี้ผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนย่อหน้าที่มีความสมบูรณ์เพื่อเป็นพื้นฐานในการเขียนสื่อสารประเภทต่าง ๆ

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนย่อหน้าข้างต้นเป็นการนำเสนอแนวทางการออกแบบตามวิธี Four-Square ทำให้ผู้เรียนฝึกเขียนเรื่องเริ่มจากการสร้างย่อหน้าไปสู่การเขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้เป็นคุณภาพของผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษา อย่างไรก็ตาม การเขียนเป็นทักษะสำคัญที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นบทความนี้จึงเป็นเพียงการอธิบายวิธีการและประยุกต์ใช้กลวิธี Four-Square กับการเรียนรู้การเขียนย่อความเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างของแต่ละบริบท

บทสรุป

ย่อหน้าเป็นองค์ประกอบสำคัญของงานเขียนทุกรูปแบบ การฝึกเขียนสำหรับผู้เรียนควรเริ่มจากการสร้างย่อหน้าให้สมบูรณ์ทั้งเนื้อหาและองค์ประกอบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานเขียนที่มีคุณภาพ The Four-Square Method เป็นวิธีการสอนเขียนระดับพื้นฐานที่ประยุกต์ใช้กรอบสี่เหลี่ยมเพื่อช่วยจัดลำดับความของเรื่องให้สัมพันธ์และต่อเนื่องตลอดทั้งเรื่องเริ่มจากกำหนดหัวข้อหรือสาระสำคัญเพื่อนำไปสู่การกำหนดความคิดสำคัญและประโยคใจความสำคัญก่อนจะหาข้อมูลมา

สนับสนุนด้วยการสร้างประโยคขยายความตามวิธีต่าง ๆ จากนั้นจึงร่างย่อหน้าและปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์ ขั้นตอนของ The Four-Square Method จึงเหมาะสำหรับนำไปพัฒนาการเขียนระดับพื้นฐานแก่ผู้เรียนระดับประถมศึกษาต่อไป

The Four-Square Method เป็นวิธีการสอนเขียนที่เรียบง่ายและเป็นระบบ ซึ่งเหมาะสำหรับการพัฒนาทักษะการเขียนของผู้เรียนระดับประถมศึกษา วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนจัดระเบียบความคิด สร้างย่อหน้าที่สมบูรณ์ และพัฒนาทักษะการเขียนโดยรวม การนำ The Four-Square Method ไปใช้ในการสอนเขียน จะช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการเขียน และสามารถสร้างสรรค์งานเขียนที่มีคุณภาพได้

ภาพที่ 4 การพัฒนาทักษะการเขียนด้วยวิธีโฟร์สแควร์

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานผลิตและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล. (2567). รายงานข้อค้นพบการใช้ภาษาไทยของนักเรียนจากการทดสอบ O-Net ด้วยรูปแบบข้อสอบอัตนัย ประจำปี 2567. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- กวิณภ นพมาศนิรันดร์, อรรถพงษ์ ผิวเหลือง และ เรณุกานต์ พงศ์พิสุทธิกุล. (2567). การพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน (Task-Based Learning) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนบ้านป่าบง. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 3(2), 1-11.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2562). การเขียนย่อความ. ใน จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และวีรวัฒน์ อินทรพร (บรรณาธิการ), *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร* (น. 171-194). นครปฐม: โครงการตำราและหนังสือ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนกพร อังศุวิริยะ. (2560). *พัฒนาการเขียนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธมน จันทรไธส และ วิไลภรณ์ วิชญาวัฒน์. (2566). การพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 14(2), 92-106.
- บุญญาพร ทองจันทร์. (2560). ปัญหาการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม). *วารสารช่อพะยอม*, 28(1), 125-132.
- ปรมาภรณ์ ลิ้มเลิศเสถียร. (2561). *การเขียนเพื่อประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: วีไอพี ก๊อบปี้ปรีน.
- เปลื้อง ณ นคร. (2516). *ตำราความเรียงชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- พงศธร สุรินทร์ และ สรินยา สุภัทรานนท์. (2567). ลักษณะภาษาในการเขียนย่อหน้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก. *วารสารพิภูล คณະมนุชยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 22(2), 77–95.
- ลัคน์สิริ ภัทรกุลวิศาล, สุวรรณิ ยะหะกร และ ศุภวรรณ เล็กวิไล. (2564). ผลการใช้แผนที่ความคิดที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนความเรียงและความพึงพอใจต่อการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 10(1), 216–225.
- วรางคณา ศรีบุญเพ็ง, พนิดา จารย์อุปการะ และ ราตรี แจ่มนิยม. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยแบบเน้นภาระงานร่วมกับแผนที่ความคิดด้วยเทคนิคการโค้ชเพื่อส่งเสริมความสามารถการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 20(1), 467–488.
- วัลยา ช่างขวัญยืน. (2565). ลักษณะภาษาเขียน ใน *การอ่านภาษาไทย หน่วยที่ 1-8* (น. 311–360). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมชาย ทุนมาก, ทรงภพ ขุนมธุรส และ กฤตยาภาณุจน์ โตพิทักษ์. (2567). การพัฒนาความสามารถการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความยึดมั่นผูกพันกับการเรียนต่างกันโดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO – 5 STEPs) ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย. *วารสารจิตวิทยาพุทธศาสตร์ประยุกต์เพื่อสังคม*, 10(2), 215–238.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *บรรทัดฐานภาษาไทยเล่ม 5 : กระบวนการคิดและการเขียนร้อยแก้ว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อาทิตยา ทองแสน, ขนิษฐา ใจมโน และ พุทธชาติ โปธิบาล. (2557). การศึกษาการเรียบเรียงความคิดและการเชื่อมโยงความจากการเขียนเรียงความของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 13 (กรกฎาคม), 65–78.
- Gould, J.S., & Burke. M.F. (2010). *Four square writing method: a unique approach to teaching basic writing skills for grades 1-3*. Dayton: Teaching & Learning Company.
- Hardi, D. D., & Kebebaran, S. T. T. P. (2019). The use of the four-square writing method in improving students' writing ability through narrative writing in Medan Mulia Elementary School. In *Proceedings of the 1st International Conference of Global Education and Society Science, ICOGESS 2019* (pp. 1–5). North Sumatera, Indonesia.
- Hasanah, N., Noviasmy, Y., Amalia, N., & Mazhur, M. (2023). Enhancing content development in EFL students' writing: Leveraging the Four-Square Writing Method. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 10(12), 5226.
- Karimah, A. A., Wibowo, S., & Dewi, G. K. (2023). Efektifitas four-square writing technique (FSWT) terhadap kemampuan menulis siswa sekolah dasar: Pre-experiment study. *Jurnal Visi Ilmu Pendidikan*, 15(2), 60786.
- Muh, A.W., Mulyani, S., & Nurwahida. N. (2022). Utilizing four square writing method in improving student's essay writing skill. *Journal of Language Teaching and Learning, Linguistics and Literature*, 10(2), 1623–1634.

- Tampubolon, G. A. B., & Tampubolon, S. (2022). The effect of using four square writing method on student's writing descriptive text at Smp Negeri 2 Percut Sei Tuan. *Jurnal Pendidikan Dan Konseling*, 4(5), 5158–5165.
- Utami, R., Roesellaningtias, H., & Rosiana, C. (2024). The effectiveness of four-square writing method in developing students' writing skills in recount text for students of English Language Education. *Jurnal Pendidikan: Riset Dan Konseptual*, 8(1), 201-207.